

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/171/2019
Identifikačné číslo spisu:	4117212884
Dátum vydania rozhodnutia:	24.02.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:4117212884.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Prima banka Slovensko, a.s. so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému D. H., bývajúcemu v F., T. XX, o zaplatenie 4 529,25 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 16 Csp 122/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 7. februára 2019, sp. zn. 9 Co 197/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 7. februára 2019, sp. zn. 9 Co 197/2018 a rozsudok Okresného súdu Nitra z 9. marca 2018, sp. zn. 16 Csp 122/2017 vo výroku, ktorým zamietol žalobu a rozhodol o náhrade trov konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) dňa 10. apríla 2017 domáhal, aby súd zaviazal žalovaného na zaplatenie istiny 4 529,25 eur, úrok 252,05 eur, úrok z omeškania 4,20 eur, úrok 15,9 % ročne z nezaplatenej istiny 4 529,25 eur od 24. februára 2017 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 8 % ročne z nezaplatenej istiny 4 529,25 eur od 24. februára 2017 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 8 % ročne z nezaplatených úrokov 252,05 eur od 24. februára 2017 do zaplatenia, ako aj nahradil mu trovy konania. V žalobe uviedol, že so žalovaným uzavrel úverovú zmluvu zo dňa 20. septembra 2012, č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, na základe ktorej mu poskytol peňažné prostriedky vo výške 5 900 eur, pričom poskytnutý úver sa žalovaný zaviazal splácať v pravidelných mesačných anuitných splátkach a celý úver aj s príslušenstvom bol povinný splatiť do 20. septembra 2022. Po vyčerpaní úveru žalovaný porušil zmluvné povinnosti, preto bol listom zo dňa 23. februára 2017 vyzvaný na predčasné splatenie poskytnutého úveru do dátumu 5. marca 2017.

2. Okresný súd Nitra rozsudkom z 9. marca 2018, č. k. 16 Csp 122/2017 - 55 rozhodol tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 4 529,25 eur, úrok vo výške 252,05 eur, úrok z omeškania vo výške 4,20 eur, úrok z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 4 529,25 eur od 24. februára 2017 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 252,05 eur od 24. februára 2017 do

zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.), vo zvyšnej časti sa žaloba zamieta (výrok II.), žalovaný je povinný nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 % (výrok III.). Z výsledkov vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je prevažne dôvodná. Súd žalobe nevyhovel iba v časti požadovaného zmluvného úroku, ktorý si žalobca uplatnil vo výške 15,9 % ročne z nezaplatenej istiny vo výške 4 529,25 eur od 24. februára 2017 do zaplatenia s poukázaním na právny názor Krajského súdu Prešov vyslovený v rozhodnutí sp. zn. 6 Co 190/2014, z ktorého vyplýva, že po zosplatnení úveru má veriteľ právo len na zákonné úroky z omeškania.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 7. februára 2019, sp. zn. 9 Co 197/2018 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej zamietavej časti a o trovách konania. Žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Podľa názoru odvolacieho súdu bolo možné v danej veci požadovať úrok z úveru len do oprávnenej držby požičaných finančných prostriedkov, a teda do mimoriadneho zosplatnenia celého úveru. Po zosplatnení pohľadávky má veriteľ (žalobca) právo iba na úrok z omeškania a nemá už nárok na zmluvne dojednaný úrok.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“ argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľ mal za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa jeho názoru v danom prípade síce súd aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho však interpretoval. Na základe uvedeného dovolateľ navrhol dovolaciemu súdu, aby zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v rozsahu výroku II. a rozsudok odvolacieho súdu, vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 CSP] po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP) oprávnenou osobou - stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b) CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 419 CSP) po skonštatovaní, že dovolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom a dôvodmi dovolania (§ 430 CSP, § 432 CSP), postupom bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné a súčasne dôvodné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, ktorá vymedzuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia a ktorú je potrebné vzhľadom na narušenie princípu právnej istoty strán, o ktorých veci sa už právoplatne rozhodlo, vykladať reštriktívne (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 59/2017, sp. zn. 5 Cdo 145/2016, sp. zn. 8 Cdo 107/2017). Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 144/2017, sp. zn. 1 Cdo 137/2016 a tiež rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci,

ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 1 a ods. 2 CSP).

10. Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio juris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

11. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

12. Aby určitá otázka spĺňala kritérium prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, musí ísť predovšetkým o otázku zásadného právneho významu (nie o otázku skutkovú), hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorá je v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

13. Vychádzajúc z citovaných zákonných ustanovení je zjavné, že na to, aby sa dovolací súd mohol zaoberať dôvodnosťou dovolania, v ktorom sa namieta nesprávne právne posúdenie veci, musí byť splnená jednak podmienka vymedzenia tohto dovolacieho dôvodu spôsobom uvedeným v § 432 CSP, a musia byť splnené aj predpoklady prípustnosti dovolania vyplývajúce z ustanovenia § 421 CSP.

14. Dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z obsahu dovolania je zjavné, že žalobca za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považuje otázku existencie a výšky nároku na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru. Podľa právneho názoru dovolateľa nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení. Poukázal na ustanovenie § 502 ods. 1 a § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka. Argumentoval, že obsahom záväzku dlžníka nie je vrátiť len poskytnuté peňažné prostriedky, ale aj úroky, ktoré nemožno stotožňovať s úrokmi z omeškania. Úroky sú odplatoou za poskytnutie peňažných prostriedkov, predstavujú cenu úveru, dlžník ich je povinný platiť od okamihu ich reálneho poskytnutia až do okamihu ich reálneho vrátenia, a to či už v lehote alebo v omeškaní. Úrok z úveru je nárokom, na ktorý nemá vplyv omeškanie dlžníka, ktoré je skutočnosťou, ktorá zakladá vznik nových sankčných záväzkov dlžníka, samotný vznik nároku na úrok z úveru neovplyvňuje. Poukázal na rozsudok Krajského súdu Žilina sp. zn.: 11 Co 12/2017 zo dňa 31.01.2017 a rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn.: 43 Co 23/2017 zo dňa 29.11.2017, ktorého odôvodnenie vo veľkom rozsahu uvádza v dovolaní. Vo vzťahu zmluvných úrokov a úrokov z omeškania a priamo aj k ich uplatniteľnosti veriteľom popri sebe po predčasnom zosplatnení dlhu uviedol aj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 33 Cdo 212/2014 zo dňa 21.08.2014.

15. Po preskúmaní veci dospel dovolací súd k záveru, že nastolenú právnu otázku už vyriešil najvyšší súd uznesením zo 16. júna 2020, sp. zn. 5 Cdo 42/2020, avšak v čase podania dovolania (28. marec 2019) ešte predmetné rozhodnutie neexistovalo.

16. Z týchto dôvodov preto dovolací súd konštatuje, keďže dovolateľom položená právna otázka nebola v čase podania dovolania meritórne dovolacím súdom riešená, dovolanie je podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP prípustné.

17. Po konštatovaní prípustnosti dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu

meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vyššie uvedenej právnej otázke vo väzbe na zistený skutkový stav, ktorým bol viazaný (§ 442 CSP).

18. Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len zákon o spotrebiteľských úveroch). Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú. Riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania sú predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Zmluva o úvere je v zmysle Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obchodného zákonníka o zmluve o úvere (§ 497 a nasledujúce). Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 OZ).

19. Z ustanovenia § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods. 2 písm. d/ zákona o spotrebiteľských úveroch). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov. V § 502 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

20. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o spotrebiteľských úveroch nevyplyva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

21. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

22. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že z dôvodu omeškania pristupuje k povinnosti dlžníka platiť zmluvné úroky aj povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednaní, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

23. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dojednané úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie koľko bude

povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

24. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednaní, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplata istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

25. Na druhej strane postavenie veriteľa - dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednaní nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

26. Dovolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.

27. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší. Dovolací súd zruší aj rozhodnutie súdu prvej inštancie, len ak nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. (§ 449 ods. 1 a 2 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

28. Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil. Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

29. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.